

KOKOOMUSPUOLUEEN PERIAATTEET JA PÄÄMÄÄRÄT

Kansallisen kokoomuspuolueen yleiset periaatteet

Vapaus ja itsenäisyys on jokaisen kansan kallein omaisuus. Kansan itsenäisen olemassaolon turvaaminen on kaiken valtiollisen ja yhteiskunnallisen toiminnan lopullinen päämäärä, jonka toteuttamista erikoiskysymyksiin kohdistuvat toimenpiteet palvelevat. Tällöin on riittävässä määrässä otettava huomioon kansan luonne ja siihen pohjautuvat erikoiset olosuhteet. Missä valtiollinen ja yhteiskunnallinen toiminta ei perustu niihin luonteenominaisuuksiin ja tehtäviin, jotka ovat kullekin kansalle annetut, siinä tämä toiminta jää juurettomaksi ja tuloksettomaksi. Ainoastaan lämmin rakkaus omaan kansallisuuteen sekä selvä tietoisuus kansakunnan kyvyistä ja tehtävistä tarjoaa toiminnalle kansakunnan hyväksi sen välttämättömät edellytykset. Kansan korkea tehtävä on yhteisvoimin väsymättä työskennellä sen osalle tulleen pyhän perinnön kartuttamiseksi sekä kehittää ja lujittaa niitä muotoja, jotka ovat välttämättömät, jotta tuo perintö voisi kasvaa ja ilmetä yhä runsaampana. Ainoastaan näin menetellen kansakunta on uskollinen itselleen, täyttää sille annetun tehtävän ja tuo oman lisänsä ihmiskunnan yhteiseen omaisuuteen. Suomen kansan on ennen muuta suojeltava itsenäisyyttään ja vapaata valtiojärjestystään. Sen vuoksi on työ, jota tehdään näiden perustavaa laatua olevien tekijäin lujittamiseksi ja yhä syvemmälle kansan tietoisuuteen juurruttamiseksi, ensiarvoisen tärkeä.

Kansallinen kokoomuspuolue pitää valtiollisen ja yhteiskunnallisen toiminnan tärkeimpänä päämääränä itsenäisyyden ja vapaan valtiojärjestyk-

sen turvaamisen. Kaiken toiminnan ylimpänä ohjeena on oleva isänmaallisen yhteistunnon ja suomalaisen kansallishengen kohottaminen sekä pyrkimys valtion ja yhteiskunnan lujittamiseen.

Kallis on se perintö, minkä kansamme nykyinen sukupolvi on edeltäjiltänsä saanut. Kansaamme on vuosisataisen kehityksen varrella juurtunut vapauden rakkaus ja siihen perustuva maanpuolustustahto. Sukupolveen toisensa jälkeen on istutettu kristillinen usko ja siveellinen elämäнкäsitys. Menneet sukupolvet ovat siitä etsineet sydäntensä syvimmälle kaipuulle tyydytystä, ohjausta elämän tärkeimmissä kysymyksissä, johtoa ja voimaa siveelliseen vaellukseen. Luomalla länsimaiden yhteiseen kulttuuriperintöön pohjautuvan, mutta oman luonteensa mukaisen hengenviljelyksen kansamme on kehittynyt sivistyskansaksi, jonka jäseniä liittää toisiinsa yhteisten kulttuuriarvojen kunnioitus. Nykypolven tärkeä tehtävä on sisällisesti omistaa ja tulevien polvien hyväksi kartuttaa sitä hyvää, mikä täten on sen osalle tullut. Kristillisen uskon ja siveellisen maailmankatsomuksen turvissa on kansamme perhe-elämä kehittynyt yhteiskuntarakennuksen lujaksi perustaksi. Sen vuoksi on voimakkaasti torjuttava kaikkea, mikä vaikuttaa perhesiteitä höllentävästi. Nuorison varjelemiseksi tapainturmelukselta ja sen ohjaamiseksi kohti siveellisiä elämänarvoja on kaikella voimalla työskenneltävä.

Työskentelyssä karun maamme raivaamiseksi hedelmää kantavaksi ja sen kansan saattamiseksi osalliseksi korkeamman hengenviljelyksen antimista on maassamme kehittynyt elinvoimainen talonpoikaisviljelys, joka on kansallisten edistyspyrkimysten luotettava pohja. Ahkeruudella ja vaatimattomalla elämäntavalla maan väestö on köyhissä oloissamme tehnyt mahdolliseksi pääomain saannin kansan yleisiä tarpeita varten.

Kansallinen kokoomuspuolue tahtoo säilyttää sen, mitä kansamme on aikaisemmilta sukupolvilta arvokasta perinyt, niinkuin vapauden rakkauden ja

siihen perustuvan maanpuolustustahdon, kansan uskonnon, kansallisen sivistyksen, tervehenkisen perhe-elämän, elinvoimaisen talonpoikaistoiljelyksen ja säästäväisyyden.

Vanhastaan kansamme on oikeusjärjestyksessään nähnyt turvan köyhälle yhtä hyvin kuin rikkaallekin. Lainkuuliaisuus on suuresti lujittanut yhteiskuntaa. Valitettavasti ei oikeusjärjestystä enää pidetä yhtä suuressa kunniaissa. Lain arvovalta on vähentynyt. Harjoitetaanpa sellaista kiihoitustyötä, joka tähtää voimassaolevan vapaan valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen kumoamiseen. Kaikkein tähän sisältyy vaara, jolta ei saa ummistaa silmiään. Sen vastustamiseksi ovat kaikki kansamme hyvät voimat koottavat.

Oikeusjärjestystä on voimakkaasti suojeltava. Vapaan valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen kumoamiseen tähtäävää yllytystä on kaikin keinoin vastustettava. On työskenneltävä vakavan siveellisen hengen, lain kunnioituksen ja kansalaissovun vahvistamiseksi.

Itsenäisyyden säilyttäminen ja turvaaminen asettaa kansallemme taloudellisesti suuria vaatimuksia. Työ kansan kaikinpuoliseksi kohottamiseksi vaatii niinikään lujaa taloudellista pohjaa. Kaikkia yrityksiä, jotka tarkoittavat kansan taloudellista vaurastuttamista, tehtiinpä niitä maatalouden, teollisuuden, kaupan ja liike-elämän tai muun elinkeinotoiminnan alalla, on sentähden voimakkaasti tuettava. Niinikään on tarmokkaasti työskenneltävä vähävaraisten kansankerrosten taloudellisen aseman parantamiseksi. Sosiaalinen rakennustyö voimistuttaa kansalaisten keskeistä yhteishenkeä ja synnyttää vähäväkisissä kansankerroksissa turvallisuuden tunnetta, joka on omiaan vaikuttamaan yhteiskuntaa lujittavasti. Samaten yhteiskunta sosiaalisilla toimenpiteillä täyttää

siveellisen velvollisuutensa vähäosaisia jäseniään kohtaan. Ne uhraukset, jotka sosiaalisia tarkoituksia varten tehdään, tuottavat kansalle kokonaisuudessaan runsaan sadon.

Maan varallisuutta ja taloudellista itsenäisyyttä on kaikin keinoin edistettävä. Yritteliäisyyttä on kannustettava, kaikkea hyödyllistä työtä, niin henkistä kuin ruumiillista, on tuettava.

Tarmokkaasti on tehtävä sosiaalista uudistustyötä, joka kohottaa vähäväkisiä kansankerroksia.

Näiden periaatteiden mukaisessa maan asiain johdossa ja työskentelyssä niiden toteuttamiseksi Kansallinen kokoomuspuolue näkee kansamme tulevaisuuden lujat takeet.

Kansallisen kokoomuspuolueen vaaliohjelman ponnet v. 1945

Kansanvalta ja parlamentarismi.

*Kansanvaltaan ja parlamentarismiin perustuva
valtiojärjestys on säilytettävä ja turvattava.*

*Kaikkea toimintaa, joka tähtää terveen demo-
kraattisen katsantokannan vahvistamiseen, on voi-
makkaasti edistettävä.*

Ulkopolitiikka.

*Suomen ulkopolitiikan päämääränä on valtakun-
nan itsenäisyyden turvaaminen.*

*Entistä enemmän on pyrittävä vahvistamaan
Suomen ja muiden Pohjoismaiden välistä yhti-
teysymmärrystä sekä luomaan sodan johdosta kat-
kenneet suhteet muihin maihin hyviksi ja kestä-
viksi.*

*Erityisesti on kiinnitettävä huomiota molemmin-
puoliseen luottamukseen ja toisensa oikeuksien
kunnioittamiseen perustuvien vilpittömien suhteiden
aikaansaamiseen Suomen ja Neuvostoliiton välille.*

Maanpuolustus.

Puolustuslaitosta on aineellisten mahdollisuuksien ja olosuhteiden mukaan kaikissa suhteissa kehitettävä. Asevelvollisten ruumiillisen ja henkisen

kunnon kasvattamiseen sekä terveydenhuoltoon on kiinnitettävä erityistä huomiota. Invaliideille on annettava kaikki tarpeellinen hoito.

Puolustuslaitoksen tehtävistä vapautuneiden asema on turvattava.

Yleinen talous- politiikka.

Sodasta kärsimään joutuneiden kansamme jäsenten toimeentulon edellytyksiä on kehitettävä, että he nopeasti kykenevät osallistumaan elinkeinoelämään tuotanto- ja ansaitsemiskykyisinä kansalaisina.

Kansantalouden kaikki voimat, nimenomaan tuotantovoimat, on pantava niin täydellisesti ja tarkoituksenmukaisesti toimintaan kuin suinkin mahdollista, ja taloudellisen yritteliäisyyden vilkastumiselle ja elinkeinotoiminnan laajenemiselle on sen vuoksi luotava edellytykset.

Sosialisointipyrkimyksiä on päättävästi vastustettava.

Liikennealojen kehittämiseen ja parantamiseen on kiinnitettävä niiden suuren merkityksen mukaista huomiota.

Omien taloudellisten voimavarojemme hyödyntämisen ja kehittämisen ohella on ryhdyttävä toimenpiteisiin ulkomaankaupan ja muunkin ulkomaiden kanssa tapahtuvan taloudellisen vuorovaikutuksen laajentamiseksi ja tehostamiseksi.

Valtiontalous ja verotus.

Lujaa ja tarkoituksenmukaista finanssipolitiikkaa on jatkettava ja edelleen kehitettävä.

Rahamme arvoa on tehokkaasti suojeltava, sa-

mallalla kuitenkin varoen, että rahanarvopoliittiset toimenpiteet eivät lamauta elinkeinoelämää eivätkä estä tuotannon kasvua. Hintojen ja palkkojen kehitystä on edelleenkin valvottava ja säännösteltävä.

Verotusjärjestelmää on kehitettävä niin, että verorasitus jakaantuu kansantaloudellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla ja yksityisten veronmaksajien kantokykyä ylittämättä sekä elinkeinotoiminnan laajentumiskykyä ja -halua tukahduttamatta.

Maatalouskysymykset.

Maatalouden edistämisen ja tukemistoimenpiteitä on valtiiovallan taholta edelleen jatkettava ja kehitettävä sekä yritteliäisyyttä edistettävä, jotta maataloutemme saataisiin omavaraisuutta silmällä pitäen entistä tuotantokykyisemmäksi ja monipuolisemmaksi.

Valtiiovallan on entistä tehokkaammin edistettävä uudisraivauksen tukemista. Samoin on peltojen salaojittamista valtion taholta edistettävä.

Kotoisten lantavarain hoitoa on neuvonta- ja tukemistoimenpitein parannettava ja väkilannoitteiden saantia helpotettava. Tässä tarkoituksessa olisi maahamme myös kiireellisesti perustettava typpitehdas.

Maa- ja metsätaloudellinen tieteellinen tutkimustyö on kehitettävä entistä enemmän palvelemaan käytännöllisen toiminnan tarpeita.

Maatalouden luotto-oloja on myös valtiiovallan toimenpitein ajoissa käytävä vakiinnuttamaan.

Valtiiovallan toimenpitein on maataloustuotteiden ja metsän hinnat pysytettävä sellaisina, että maa- ja siihen liittyvä metsätalous pystyy anta-

maan harjoittajalleen samanlaisen toimeentulon kuin vastaavan suuruiset muut yritykset ja maksamaan työntekijöilleen sellaisen palkan, joka takaa heille muiden tuotannonalojen työntekijäin oloja vastaavan elintason.

Valtion on perustettava paikallisia viljavarastoja, joihin viljaa ostetaan hyvinä vuosina ja joista sitä myydään kadon sattuessa.

Metsänparannustoimintaa sekä yksityisten että valtion omilla mailla on jatkuvasti tehostettava.

Asutustoiminta.

Valtiovalan on suunniteltava asutustoimintaa sellaisessa laajuudessa, että siirtoväki, sotainvaliidit, velvollisuutensa täyttäneet rintamamiehet ja sotalesket perheineen, jotka haluavat maata ja joilla on edellytyksiä toimia itsenäisinä maanviljelijöinä, pääsevät omien tilojen omistajiksi.

Valtion välittömästi suorittamassa tai sen ohjaamassa asutustoiminnassa on huomio tämän mukaisesti ensi sijassa kohdistettava uusien elinkelpoisten viljelystilojen muodostamiseen. Tämän ohessa on kuitenkin tarpeen mukaan suunniteltava asuntoviljelystiloja ja asuntotiloja sellaisille paikkakunnille, joissa tilojen omistajilla on tilaisuus puutarha- ja vihanneviljelykseen tahi ansiotyön saantiin.

Siirtoväelle annettaviin viljelystiloihin tulee kuulua myöskin valmista tai valmiiksi raivattua peltoa.

Asutustoiminta on ensi sijassa ohjattava viljelyskelpoisille raivattaviksi sopiville maille, joita suoritettujen tutkimuksien mukaan on sangen runsaasti. Ensi kädessä on asutukseen käytettävä valtion omistamia maita.

Siirtoväelle on varattava mahdollisuus vuok-

rata tilansa läheisyydestä valmista peltoa siihen asti kunnes sen omat viljelykset on saatu kuntoon.

*Valtion maitten asuttamisen ohella on asutus-toiminta tarpeen vaatiessa ulotettava myöskin yksityisten omistamille maille. Tässä tarkoituksessa on valtion toimesta ostettava suuria ja keskikokoisia tiloja, varsinkin sellaisia, jotka viljelyksiensä hajanaisuuden vuoksi ovat vaikeasti viljeltävissä, ja ositettava ne tarkoituksenmukaisiksi viljelys-tiloiksi. Omatoimisuutta ja yksityistä aloitetta sekä yleensä vapaaehtoista toimintaa on erikoisesti hyväksi käytettävä asutuskysymystä järjestet-
täessä.*

Mikäli voidaan todeta, ettei asutusmaan tarvetta kyetä vapaaehtoista tietä tyydyttämään, on turvauduttava pakkolunastukseen. Sen jälkeen kun valtion omistamat tarkoitukseen sopivat maat on asutukseen käytetty, on pakkolunastettava asutusmaata kuntien, seurakuntien, yhtiöiden ja muiden yhteisöjen maista sekä rappiolla olevista yksityistenkin henkilöiden omistamista maista.

Jos vielä edellä mainittujen toimenpiteiden jälkeen osoittautuu välttämättömäksi pakkoluovut-taa valmista peltoa ja viljelyskelpoista maata yksityisten omistamista tiloista, on huolehdittava siitä, että uutta asutusta luotaessa varotaan hävittämästä ja rikkomasta ensiluokkaisessa viljelyksessä olevia, varsinkaan salaojitettuja ja hyvillä talousraken-nuksilla varustettuja tiloja. Erityisesti on huoleh-dittava varsinaisten talonpoikaistilojen säilymi-sestä.

Milloin maata tai rakennuksia asutustarkoituk-siin pakkoluovutetaan, on niistä samaten kuin menetetyistä rakennusarvoista luovuttajalle suori-tettava käypä hinta.

Valtion on riittävän suurin palkkioin ja edullisin lainoin tuettava asutustilojen perustamista sekä tarpeen vaatiessa huolehdittava perustamistöiden suorittamisesta.

Viljelysmaan ohessa asutustilallisille on annettava riittävästi metsää.

Siirtouden kysymykset.

Siksi kunnes siirtoväki on saatu sijoitetuksi entisiin ammatteihin, on sen asunto-oloihin kiinnitettävä tarkkaa huomiota ja sen huolto riittävästi turvattava.

Siirtoväen lopullinen sijoitussuunnitelma on niin laadittava, että siirtoväki voi entisen laatuissa oloissa menestyksellisesti harjoittaa aikaisempaa elinkeinoaan.

Asutustoiminnassa on ennen muuta otettava huomioon siirtoväen tarpeet.

Korvauslaki on niin säädettävä, että korvaukset mikäli mahdollista vastaavat menetetyn omaisuuden täyttä arvoa.

Pohjois-Suomen asujamiston vahingot on myös mahdollisuuksien mukaan täyteen määräänsä korvattava ja sikäläisen hävitetyn alueen jälleenrakentamista tarmokkaasti tuettava.

Sosiaaliset tehtävät.

Kansalaisten keskeisen yhteisvastuuntunnon syventämiseksi ja kansakunnan elinvoiman ja elämissen tahdon lujittamiseksi on sodasta välittömästi kärsimään joutuneiden ja yleensä vähävaraisten kansankerrosten taloudellista asemaa tuettava ja niiden sosiaalinen asema turvattava.

Sosiaaliset uudistukset on suoritettava suunnitel-

mallisesti ja ripeästi. Valtion ja kuntien toiminnalle on hankittava tukea seurakuntien, yhteisöjen ja yksityisten kansalaisten sosiaalisen harrastuksen pohjalla.

Sosiaaliset uudistukset on suunniteltava siten, että ne eivät heikennä yksilöiden omavastuuta ja velvollisuudentuntoa, vaan että ne päinvastoin edistävät omatoimisuutta ja vastuuntuntoa.

Sotaleskien ja -orpojen sekä kaatuneiden varattomien vanhempien huoltoeläkkeet ja sotainvaliidien tapaturmakorvaukset on määrättävä sellaisiksi, että ne turvaavat tyydyttävän elintason elinkustannusten vaihdellessakin. Sotaleskien ja -orpojen sekä sotainvaliidien lakisääteiseen huoltoon tulee aina kuulua elimellisenä osana vastuuntuntoa ja omatoimisuutta edistävä valtion ohjaama työhuolto.

Vapaan huoltotyön tulee myös edistää omatoimisuutta ja yritteliäisyyttä.

Sota- ja sotilastapaturmia koskeva lainsäädäntö on yksinkertaistettava ja koottava.

Valtion rahataloudellisen aseman suomassa laajuudessa on valvottava, että kansaneläkelaitoksen suorittamat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet sekä valtion äitiysavustus antavat elinkustannusten vaihdellessakin riittävän turvan niiden saajille.

Sodan johdosta kiristyneen asuntopulan poistamiseksi on julkisilla varoilla tuettava yleishyödyllistä ja yksityisten henkilöiden omaa tarvetta varten tarkoitettua rakennustoimintaa. Ensisijaisesti on valvottava asepalveluksesta vapautuneiden perheellisten henkilöiden, siirtoväen ja lapsirikkaiden perheiden asunnonsaantia. Taloudellisen tuen ohella on rakennustoimintaa edistettävä asiantuntevan neuvonnan avulla. Kansalaisten oma-aloitteisuuden

ja omatoimisuuden merkitystä asuntokysymyksen ratkaisemisessa on määrätietoisesti tehostettava.

Maaseudun asunto-olojen parantamiseen ja viihtyisyyden lisäämiseen on kiinnitettävä vakavaa huomiota.

Kotitalous- ja kodinhoitoneupontaa on tarmokkaasti edistettävä.

Valtiopallan tulee tukea sellaista kansalaistointia, joka lisää viihtyisyyttä ja tuottaa henkistä virkistystä. Siinä mielessä on tuettava kesäsiirtola-, lomakylä- ja kansankylpylätoimintaa. Työnantajien harjoittamaa huoltotoimintaa on mahdollisuuksien mukaan tehostettava.

Sodan johdosta puutteellisen ammattikoulutuksen saaneille taikka sitä ilman jääneille nuorille ikäluokille on varattava tilaisuus taipumustensa, ikäkautensa ja huoltovelvollisuuksiensa mukaiseen ammattikoulutukseen.

Henkisen työn alalle aikovien asepalveluksessa olleiden henkilöiden keskeytyneitä koulu- ja korkeakouluopintoja on helpotettava ja taloudellisesti tuettava. Lahjakkaimmille on varattava tilaisuus tieteelliseen työskentelyyn tai eri taidealojen harjoittamiseen.

Nuorison ja naisten työttömyyden vastustamiseksi on näiden väestöryhmien ammattikasvatusta tehostettava. Samoin on etsittävä soveliaita keinoja kausityöttömyyden rajoittamiseksi.

Työtilaisuuksia järjestettäessä on varoja ensi sijassa kiinnitettävä sellaisiin yleisiin töihin, jotka edelleen antavat työtä ja työtilaisuuksia kotimaiselle tuotannolle tai jotka edistävät asutus- ja rakennustoimintaa.

Työnoälitystoimintaa on tehostettava erityisesti

nuorisoa ja henkisen työn tekijöitä sekä maataloustyöväkeä silmällä pitäen.

Sosiaalipoliittiset kysymykset on ratkaistava omien olojemme pohjalta lähtien ja suomalaista ajatustapaa vastaavalla tavalla.

Nuorisokysymys.

Nuorisokysymyksen hoitamisen tulee perustua kansan eri ikäluokkien väliseen luottamukseen sekä nuorison omatoimisuuteen.

Nuorisotyössä on erityisesti kiinnitettävä huomiota nuorison henkisen ryhdikkyuden, raittiin elämäntavan, yhteiskunnallisesti valveutuneen mielen, kansallisen ajattelutavan sekä lujan ja kestäväen vakaumuksen kehittämiseen ja ruumiillisen kasvatuksen tehostamiseen.

Nuorten ammatinvalinnan ohjausta, ammattikoulutusta sekä yleensä opintojen ohjaamista terveen suuntaan on määrätietoisesti kehitettävä.

Kansanterveys.

Kansanterveyttä on voimakkaasti edistettävä.

Raittiusasia.

Alkoholijuomain käyttöä on pyrittävä supistamaan mahdollisimman vähiin. Aatteellista raittius-työtä on riittäväillä määrärahoilla tuettava ja saatava se entistä tehokkaammaksi varsinkin nuorison keskuudessa.

Lainsäädäntöä edelleen kehitettäessä on pidettävä päämääränä sitä, että väkijuomain käytön turmiollisia vaikutuksia ehkäistään.

Taistelu rikollisuutta vastaan.

Valtiovallan on päättävästi toimittava rikollisuuden huolestuttavan kasvun tyrehtyttämiseksi vahvistamalla järjestysvaltaa, kehittämällä lainsäädäntöä ja työskentelemällä kansalaismielipiteen herättämiseksi tukemaan lainalaisen yhteiskuntakurin ja oikeusjärjestyksen ylläpitämistä tarkoittavia viranomaisien toimenpiteitä.

Henkisen työn tekijät.

Henkisen työn tekijäin palkkausta on taloudellisten olosuhteiden edellyttämässä määrässä parannettava.

Verotus on pyrittävä järjestämään niin, etteivät henkisen työn tekijät joudu muita epäedullisempaan asemaan.

Henkisen työn tekijäin koulutukseen ja työllisyyskysymykseen on kiinnitettävä asianmukaista huomiota.

Neuvotteluoikeutta koskevaa lainsäädäntöä on siten kehitettävä, että kaikki palkkaa nauttivat henkisen työn tekijät saavat sanotun oikeuden.

Kristillinen kirkko.

Kun kristillinen kirkko vaikuttaa kansaamme eheyttävästi, yhteiskunnallista vastuuntuntoa herättävästi ja rikollisuutta vastustavasti, on kirkon yhteistoiminta valtion kanssa säilytettävä ja sille turvattava tarpeellinen toimintavapaus sekä kestävä taloudellinen pohja. Uskonnonopetusta ei kansakouluissa eikä oppikouluissa ole vähennettävä.

**Yleinen kulttuuri-
politiikka.**

Valtiopallan on harjoitettava määrätietoista kulttuuripolitiikkaa, jonka päämääränä on oleva kansakunnan henkisten voimien tarkoituksenmukainen käyttäminen.

Eri koulumuodot on saatettava keskenään lukumääräisesti oikeaan suhteeseen.

Yliopiston ja korkeakoulujen opettajien palkat on saatettava heidän ammattivalmistustaan ja asemaansa vastaavalle tasolle.

Lahjakkaille vähävaraisille opiskelijoille on varattava riittävästi apurahoja.

**Oppikoululaitoksen
kehittäminen.**

Oppikoululaitosta kehitettäessä on pidettävä huolta siitä, että täysiluokkainen oppikoulu kykenee täyttämään tehtävänsä korkeimman opetuksen pohjana. Myöskin on huolehdittava siitä, ettei keskikoulu menetä mahdollisuuttaan tarjota oppilailleen opintojen jatkamiseksi tarpeellista tietomäärää.

Oppikouluopetuksessa on pyrittävä entistä suurempaan keskitykseen, samalla kun opettajille on valmistettava tilaisuus häiriintymättä omistautua tärkeään tehtäväänsä.

Kansanopetus ja

Yleistä kansanopetusta on kehitettävä silmällä pitäen sitä, että kansakoulu kansamme laajojen piirien ainoana koulumuotona säilyttää itsenäisyytensä.

vapaa kansansivistystyö sekä ammattiopetus.

Yhteiskunnan perusteita lujittavaa ja kansalaismieltä sekä siveellistä luonnetta kehittävää vapaa- ta kansansivistystyötä on tehokkaasti tuettava.

Nuorison ammattikasvatusta on kehitettävä ammattikoulujen lukumäärän lisäämisen ja ammatinvalinnan neuvonnan avulla.

Valtion virastot ja

laitokset *Virastotyön rationalisoinnista on jatkettava.*
sekä viran *Valtion viran ja toimen haltijain taloudellista*
ja toimen *asemaa on parannettava maksamalla heille elin-*
haltijat. *kustannusten vaihtelusta riippuvat ja yleensä sel-*
laiset palkat, että kuhunkin tehtävään saadaan riit-
tävän pätevää työvoimaa ja että palkkaus on
oikeassa suhteessa työn laatuun ja virkaan tai toi-
meen kuuluvaan vastuuseen.

Kunnalliset kysy-
mykset.

Kunnallinen itsehallinto on edelleen säilytettävä mahdollisimman laajana.

Valtion ja kuntain talouden keskinäisen suhteen vastainen järjestäminen on perusteellisesti selvitettävä ja selvityksen pohjalla on vakaannutettava ne yleiset periaatteet, joita julkisten tehtävien ja menojen suorittamista koskevassa lainsäädännössä on noudatettava.

Säädettäessä lakeja, jotka sitovat kuntien varoja tai asettavat kunnille niiden varsinaisen toimialan ulkopuolella olevia valtion tehtäviä, on meneteltävä tarpeellisella varovaisuudella.

Kunnille ei erityisten laissa säädettyjen, varoja kysyvien velvollisuuksien täyttämisessä ole asetettava suurempia vaatimuksia kuin on välttämätöntä ja kuntien talous voi kohtuudella kestää; missä kuntien taloudellinen kantokyky ilmeisestikään ei niiden täyttämistä kestäisi, on niille suotava taroituksenmukaisia helpotuksia.

Mahdollisuuksia kuntien yhteistoiminnan laajentamiseksi on edelleen selvitettävä; valtion on tarpeellisessa määrin tuettava kuntien yhteistoimintaa.

Kuntien on omalta osaltaan osallistuttava toimintaan sodan seurausten lieventämiseksi.

Tarkoituksenmukaisen hallinnon ja taloudenhoidon järjestelyn kautta on kuntien pyrittävä säästävyyteen ja vakiinnuttamaan taloudellista asemaansa.

Kuntien on kiinnitettävä erityistä huomiota kunnallisverotuksen pitämiseen kohtuuden rajoissa ja, mikäli mahdollista, sen alentamiseen.
